

عنوان مقاله:

سیر تحول کالبدی-معنایی «فخرمدین» در بناهای آرامگاهی به جامانده دوران اسلامی (مطالعه تطبیقی دوره های ایلخانی، تیموری و صفوی)

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات باستان شناسی پارسه، دوره 5، شماره 18 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 23

نویسندگان:

Azita Belali Oskoyi – Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, University of Islamic Arts, Tabriz, Tabriz, Iran

Atefeh Sedaghati – Assistant Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Arts, Bojnourd University, Bojnourd, Iran

Parisa Hasan Khoshbakht – Master Student of the Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, University of Islamic Arts, Tabriz, Tabriz, Iran

Sanam Kafshdooz Salimi – Master Student of the Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, University of Islamic Arts, Tabriz, Tabriz, Iran

خلاصه مقاله:

فخرمدین به شبکه های درون حصار و اماکن مذهبی گفته می شود که به صورت مشبک هایی تکرار شوند. این گونه دیوارها را با قطعات گل بخته به اشکال هندسی و غیر هندسی ساخته اند و چون در فواصل آن ها حفره هایی پدید آمده، کوشیده اند که فرم آن ها نیز زیبا باشد. در دوران اسلامی ایران، بناهای آرامگاهی و مقابر پس از مساجد، در شمار مهم ترین آثار معماری و شهرسازی، جای می گیرند. ساخت این بناها از سده چهارم هجری قمری، آغاز و با فراز و فرودهایی تا عهد صفویه، ادامه می یابد. به گواهی آثار بازمانده، دوره ایلخانان در ایران را می توان دوران اوج رواج و رونق ساخت «فخرمدین» در بناهای آرامگاهی دانست. در این نوشتار، تعدادی از بناهای آرامگاهی به جامانده از دوره ایلخانی، تیموری و صفوی مورد بررسی تطبیقی قرار گرفته است. جستار این پرسش اصلی را که فخرمدین چه سیر تحولی را در دوران اسلامی با تاکید بر سه دوره مذکور، طی نموده است و کاربرد آن، در تطبیق با هم چگونه قابل تشریح و ردگیری است؟ دنبال می نماید. این پژوهش، ترکیبی از دو نوع روش پژوهش کیفی و کمی و به روش توصیفی-تحلیلی بر پایه استدلال منطقی، انجام شده است. جمع آوری داده ها، از طریق مطالعه کتابخانه ای و اسناد معتبر تاریخی و بررسی تصاویر و مراکز اسناد صورت گرفته است. در این راستا ابتدا پیشینه تاریخی و مبانی نظری مبحث مورد بررسی قرار گرفته است. سپس تمامی گونه های فخرمدین در مقابر سه دوره ایلخانی، تیموری و صفوی (در مجموع ۲۵ نمونه موردی) با توجه به الگوهای هندسی، محل قرارگیری و مصالح به کار برده شده در ساخت آن ها تحلیل شده است. نتیجه مطالعه تطبیقی نشان می دهد که «فخرمدین» در قالب هفت شاخصه کالبدی-معنایی تدوین شده است. این شاخصه ها شامل: معنویت، شفافیت، آسایش محیطی، امنیت، تعامل بصری، محرمیت و زیبایی هستند و مشخص شد که در دوره ایلخانی، شاخصه های «معنویت» و «تعامل بصری»، در دوره تیموری، شاخصه های «آسایش محیطی» و «تعامل بصری» و در دوره صفوی، شاخصه های «معنویت» و «آسایش محیطی» مورد تاکید بوده است.

کلمات کلیدی:

Fakhr and Madin, Tomb, Ilkhani, Teymouri, Safavid, فخرمدین, آرامگاه, ایلخانی, تیموری, صفوی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1870750>

